

– Í Føroyum kundu vit stresstestað okkara størstu bankar, tí so høvdu vit hava eitt amboð, ið kundi sagt politisku skipanini, um lampurnar í bankunum lýsa grønt, gult ella reytt, sigur Malan Johansen, búskaparfrøðingur (innsetta myndin)

Neyvari føroyskt eftirlit við bankunum neyðugt

STRESSTEST Um føroyingar fáa at vita frá donskum ráðharra, at ein føroyskur banki er insolventur, triggjar ella fimm dagar ov seint, er líkamikið. Neyðugt er at hava neyvari føroyskt eftirlit við bankunum, og Landsbanki Føroya átti at kunnað stresstestað føroysku bankarnar, eins og Tjóðbankin stresstestar danskar bankar, heldur Malan Johansen, búskaparfrøðingur á Virðisbrævamarknaði Føroya

Uni Arge

Eik Banki er farin í søguna, og skelkurin hjá teimum flestu hevur lagt seg, men onki er broytt, síðan Sjóvinnubankin og Føroya Banki róku út á streymasjógv í 1992. Enn sum áður vita føroyingar ikki fyrr enn í evsta tíma, at bankarnir eru um at fara av knóranum, boðini koma úr danska figgjareftirlitinum, og undir stórum trýsti skal politiska skipanin so taka avgerðir, ið kunnu kosta milliardir av bjargingarkrónum.

Hvussu kann henda skipanin broytast, er ein av spurningunum, sum hevur verið nógv umrøddur, síðan tíðindini bórust um ringu støðuna hjá Eik Banka 27. september. Summi vilja hava eitt føroyskt figgjareftirlit, onnur halda Føroyar vera ov lítlar til egið figgjareftirlit,

men ein millumleið er eisini nevnd, sum kundi givið politisku skipanini neyvari upplýsingar um bankarnar og tí betri førleikar at taka avgerðir um bankakervið.

Stresstesta bankar

Hesa millumleið nevndi Malan Johansen, búskaparfrøðingur á Virðisbrævamarknaði Føroya, á kjakfundinum hjá Dimmalætting í Sjonleikarahúsinum í farnu viku. Hon vísti á, at í Danmark stresstestar Tjóðbankin av og á stórar bankar sum Danske Bank og Nordea, tí teir hava so ovurhonds sterka støðu í samfelagnum. Tjóðbankin hevur eisini Føroyar sum ábyrgdarøki, men ger onki sovorðið arbeiði í Føroyum.

– Fremsta málið hjá Tjóðbankanum er at tryggja, at danska bankaskipanin ikki

kollsiglir, og tí verða serliga bankar sum Danske Bank og Nordea eftirhugdir. Í Føroyum kundu vit á sama hátt stresstestað okkara størstu bankar, tí so høvdu vit havt eitt amboð, ið kundi sagt politisku skipanini, um lampurnar í bankunum lýsa grønt, gult ella reytt, sigur Malan Johansen.

Hon heldur, at Landsbanki Føroya kundi gjørt hesar royndirnar. Trupulleikin í lötuni er tó, at Landsbankin sleppur ikki niður í bøkurnar hjá peningastovnunum, tí hesum hava peningastovnararnir sett seg ímóti. Landsbankin sleppur einans at síggja tøl fyri allan banka-sektorin, og hesi tøl kunnu ikki brúkast at royna haldførið hjá bankunum.

– Politikararnir eiga at koma upp í leikin og samráða seg fram til, at Landsbanki

Føroya fær heimild at samstarva við danska tjóðbankan um at stresstesta føroysku peningastovnarnar. Stress-testirnar kunnu so vísa, hvussu haldførið hjá bankunum er, um eitt nú sethúsaprísirnir falla 20 prosent, ella um fiskaprísirnir falla 50 prosent, sigur Malan Johansen.

Herd altjóða krøv

Hon vísir á, at í altjóða høpi eru reglurnar fyri bankar rættiliga nógv herdar í seinastuni við sonevndu Basel 2-reglunum, og skjótt verða eisini Basel 3-reglur settar í gildi. Nýggju reglurnar hava við sær, at solvenskrøvini og gjaldføriskrøvini verða herd. Krøvini skulu staðfestast í lógávunum hjá einstøku londunum í seinasta lagi í 2013, so um Føroyar fara at herða eftirlitið við

egnum bankum, samsvarar tað neyvt við rákið uttanlands.

– Í framtíðini verður kravt, at 50 teir størstu bankarnir í ES, ið fara um landamørk, skulu stresstestast. Bankarnir í Føroyum teljast sjálvandi ikki millum hesar bankar, men í Føroyum kundu vit kravt tað sama, tí hóast okkara bankar ikki eru stórir í altjóða høpi, eru teir sera stórir á føroyska marknaðinum. Stress-testirnar kundu havt displinerandi ávirkan á bankarnar, so útsvingini av bankakreppum gjørdust minni, sigur Malan Johansen.

Fyribyrgja vanlukku

Ynskinum um at fáa á føtur eitt sjálvstøðugt føroyskt figgjareftirlit ivast hon tó í. Trupult verður at uppbyggja neyðuga førleikan í einum

tílikum eftirliti, heldur hon, tí so fáir bankar eru í Føroyum, men at danska figgjareftirlitið sum oftast kemur alt ov seint upp leikin, er ongin ivi um, og tí mugu føroyingar gjøgnum Landsbankan fáa betri innlit í støðuna hjá bankunum.

– Danska figgjareftirlitið kemur upp í leikin, tá sjúklingurin er deyðadømdur, og so øsa fólk seg upp um, at føroyingar onki finga at vita fyrr enn triggjar dagar eftir, at Brian Mikkelsen visti alt. Men tað broytir ikki grundleggjandi støðuna, at sjúklingurin veruliga var deyðadømdur, og tí er neyðugt at fáa í lag eina skipan, sum kann fyribyrgja, at sjúklingurin doyir. Vit mugu tryggja okkum, at hann kann gerast frískur aftur, sigur Malan Johansen.